

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

BILAGA 3

Datum
2011-02-14

Diarienummer
511-50600-2009

Sida
1(10)

Skötselplan för naturreservatet Bjällermossen i Svenljunga kommun

Bjällermossen. Foto: Peter Wirdenäs

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL A – BESKRIVNING	4
1. Syfte	4
2. Beskrivning av området	4
2.1 Uppgifter om naturreservatet	4
2.2 Allmän beskrivning av området	5
2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning	5
2.4 Områdets bevarandevärden	6
2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar	6
DEL B – SKÖTSEL	7
3. Skötsel och bevarandemål	7
3.1 Utgångspunkter för indelningen	7
3.2 Mål och åtgärder	7
3.3 Forn- och kulturminnesvård	8
4. Friluftsliv	8
5. Gränsmarkering	9
6. Uppföljning	9
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	9
6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd	9
6.3 Revidering av skötselplanen	9
7. Sammanfattning av planerad förvaltning	10
8. Referenser	10

BILAGOR

Bilaga 3a Skötselkarta

Bilaga 3b Naturtypskarta

Inledning

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. Västkuststiftelsen eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och förstärka de naturvärden som finns i området och som är kopplade till orördhet, våtmarker med ostörd hydrologi och barrskogar med hög ålder;
- trygga och förstärka livsbetingelserna för de växt- och djursamhällen samt arter inom området som är typiska för skogs-myrmosaiker.
- tillgängliggöra området för friluftsliv och naturstudier.

Syftet ska tryggas genom att:

- området skyddas från all form av exploatering;
- avverkning, upparbetning och borttransport av såväl levande som död ved förbjuds;
- områdets gränser märks ut i fält och underhålls;
- naturvårdande skötsel för att främja den naturliga hydrologin genomförs vid behov.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Bjällermossen
Beslutsdatum:	2011-02-14
Areal:	55,4 ha
Ekonomisk karta:	6C2j
Lägesbeskrivning:	Mellan Skäremo och Sävshult, nordväst Sjötofta
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Svenljunga
Socken:	Örsås
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
NVR-ID:	2021166
Naturgeografisk region:	Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida.
Typindelning enligt vattendirektivet:	Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norrland-gränsen, inom vattendelaren till Västerhavet, under 200 m.ö.h.

Tabell 1: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Myrskyddsplan för Sverige - huvudrapport över revidering 2006 (Naturvårdsverkets rapport 5667)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2010 (ha)	Målareal (ha)
Barrblandskog ¹	13	15
Barrsumpskog ¹	15	15
Ungskog	2,0	0
Kärr ²	25,5	25,5

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2010 (ha)	Målareal (ha)
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga - intermediära kärr och gungflyn	21	25,5
9010	Västlig taiga*	0	7
91D0	Skogbevuxen myr*	0	15,5

2.2 Allmän beskrivning av området

Bjällermossen ligger i Svenljunga kommun, på gränsen mot Tranemo kommun. Området ingår i ett större myrkomplex, Hästömmossen, som sträcker sig mellan Norra Ingärdesbo i Svenljunga kommun och Hunnabo i Tranemo kommun. Bjällermossen hör till den sydvästra delen av myrkomplexet, och är relativt orörd. Diken med viss dränerande effekt finns i sydvästra hörnet av området. Bjällermossen ligger på en ganska flack platå 180 meter över havet, mellan avrinningen mot Galtabäcken i väster och Kalvån i öster.

Det syns inga kraftiga ingrepp av mänsklig påverkan, även om markerna runtomkring dikats i viss omfattning. Delar av skogen närmast myrmarken är orörd eller brukad med försiktighet genom plockhuggning med skon samma metoder. En del av det västra hörnet är gallrat. Naturreservatet omgärdas av brukad skog och stora arealer ungskog framförallt i sydväst.

Ute i mossen finns flera mindre skogsöar, här dominerar tall men det finns även inslag av gransumpskog och björk. Skogen ute på fastmarksöarna är opåverkad av mekaniserat skogsbruk. Det finns sparsamt med torrakor, högstubbar och lågor. Tallen är senvuxen och åldern varierar mellan 140-180 år.

I den södra delen av området finns fina gransumpskogar med ett visst tallinslag. Även dessa sumpskogar är relativt orörda med torrakor och lågor. Här finns signalarterna kattfotslav och stor revmossa. Kattfotslav indikerar dels att man har ett mikroklimat med konstant hög luftfuktighet, dels att det finns en kontinuitet av äldre träd.

2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

På häradsekonomiska kartan från 1890-97 anges glesa barrskogar i området, och troligen brukades maderna för slåtter av näraliggande gården Rosenlund, och torpet Annelund.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Hästmossen är en välvd mosse som i länsstyrelsens våtmarksinventering (1994) är ett klass 2-objekt (ID 06C2J01), vilket innebär höga naturvärden. Det är den relativa orördheten som gör Bjällermossen biologiskt och hydrologiskt värdefull. Mindre dikningar påverkar området i sydväst.

Skogen i området är relativt opåverkad av modernt och mekaniserat skogsbruk. Plockhyggesbruk har sannolikt påverkat området under lång tid, men området har aldrig varit kalavverkat. Skogen på de centrala fastmarksöarna är den mest orörda, även om död ved tagits ur området även i sen tid. Voly-men stående och liggande död ved är dock på god väg att öka, särskilt gran i de södra delarna.

Tabell 3. Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2000)
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

Art	Kate- gori	Skötselom- råde och koordinat	Invente- rings- datum	Källa*
Lavar				
Kattfotslav	S	-	2003	MA
Stor revmossa	S	-	2003	MA
Fåglar				
Orre	EU	Östra delen	2010-06-18	PW

*Källa: PW – Peter Wirdenäs, Länsstyrelsen, MA – Malin Andersson, Länsstyrelsen

2.4.2 Geologiska bevarandevärden

Inga särskilda geologiska bevarandevärden finns dokumenterade, utöver de hydrologiska förutsättningarna som redovisas ovan.

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga forn- eller kulturlämningar finns dokumenterade.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Området är av begränsat intresse för friluftslivet, men bra för längre promenader, bär- och svampplockning. Reservatsområdet kan nås till fots över en ojämn stig, från skogsbilvägen i sydväst.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Jaktorn förekommer i mossens södra och nordöstra hörn, och innehavaren av jaktarrendet ansvarar för att de hålls i fullgott skick.

DEL B – SKÖTSEL

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Utgångspunkter för indelningen

Naturreseptatet är indelat i ett enda skötselområde med tillhörande delområden, utifrån de naturtyper som förekommer (tabell 1) samt de Natura 2000-naturtyper som förekommer (tabell 2).

Naturtyperna och Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 3b.

Uppföljningsbara bevarandemål fungerar som indikatorer i uppföljningsarbetet. Uppföljningen görs bland annat för att utvärdera skötseln i naturreseptatet.

3.2 Mål och åtgärder

Tabell 1. Naturtyper

Naturtyp	Areal år 2010 (ha)	Målareal (ha)
Barrblandskog	13	15
Barrsumpskog	15	15
Ungskog	2	0
Kärr	25	25

Tabell 2. Natura 2000-naturtyper

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2010 (ha)	Målareal (ha)
7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga – intermediära kärr och gungflyn	21	25,5
9010* Västlig taiga	0	7
91D0 Skogsbevuxen myr	0	15,5

Beskrivning:

Huvuddelen av Bjällermossen karaktäriseras av det svagt sluttande kärr som rinner från norr till söder i reservatets östra del, med skogsöar och sumpskogar i kanterna. I väster finns en lite torrare mosse och sumpskog som påverkas av diken utanför området i sydväst.

Bevarandemål:

Myr- och skogsmarkerna i området ska lämnas i hydrologiskt ostört skick och utvecklas av en naturlig vattendynamik. Arealen öppet fattigkärr 7140 ska uppgå till minst 21 hektar. Om hydrologin kan återställas till mer naturlig vattenregim bör även det västra kärret på lång sikt utvecklas till att uppfylla kvalitén för naturtypen 7140.

Målarealer för kärr och sumpskog kan förändras då en eventuell förbättrad vattendynamik bland annat kan öka kärrytornas utbredning något. Skogens tillväxt kan också tillta om inte vattenfluktuationerna ökar.

Mängden stående och liggande död ved i reservatet ska öka minst i den takt den tillskapas naturligt, utan särskilda åtgärder. Detta innebär en relativt stor ökning av dödvedsvolym i de södra och östra skogstäckta delarna av området, och en långsam ökning i övrigt.

Målarealer för Natura 2000-naturtyperna 9010 och 91D0 utgår från att respektive delområden som idag är utvecklingsmarker, med tiden kommer att få de kvaliteter som krävs för att kunna få klassningen. Förutsatt att grundvattenytan i området kommer att bibehållas eller öka något kommer det troligen att ta minst 20 år i berörda delområden att uppfylla kvalitetskriterierna för naturtyperna 9010 och 91D0.

Engångsåtgärder:

Diken som inom reservatet läggs om möjligt igen för att återskapa en naturlig vattendynamik i området. Kända diken finns i områdets sydvästra hörn. Förutsättningarna behöver i så fall utredas, inklusive bedömning av påverkan på omgivande marker och eventuella ersättningskrav.

Underhållsåtgärder:

Inga särskilda behov föreligger.

3.3 Forn- och kulturminnesvård

Inga fornminnen finns dokumenterade i området. Kulturlämningar finns i form av enstaka hävd- och skiftesgränser.

4. Friluftsliv

Karta med föreslagen informationsskylt och stig finns i bilaga 3a

Bevarandemål:

En parkeringsplats med utrymme för 2-3 bilar ska finnas. Detta bereder också fri tillgång till vändplanen för Sveaskogs skogsbilar m.m.

En väl underhållen informationsskylt ska finnas.

En 400 meter lång promenadstig ska finnas från vändplatsen till reservatet. Stigen ska vara röjd och väl framkomlig.

Engångsåtgärder:

En parkeringsplats anläggs på lämplig plats nära vändplanen. Informations-tavlor ska sättas upp på den plats som är markerade på karta i bilaga 3a.

Tavlan ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar "Att skylta skyddad natur". De ska bland annat innehålla karta över reser-

tet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Lägre prioritet ges till uppförande av eldstad och spänger, som kan uppföras vid behov.

Underhållsåtgärder:

Informationstavlan ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren. Promenadstigen ska skötas genom röjning vid behov.

Om eldstad eller spänger har anlagts ska dessa underhållas vid behov.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsröjning ska utföras vid behov, då gränsen till stora delar löper genom sluten skog. Ambitionen är att arbetet genomförs under 2011. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske med de metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000-uppföljningen. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer att vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Sammanfattning av planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Bjällermossen bekostas av staten.

Tabell 4. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering och röjning	snarast	1
Informationsskylt	snarast	2
Parkeringsplats	snarast	2
Eldstad	vid behov	3
Spänger	vid behov	3
Stigröjning	snarast	2
Uppföljning av skötselåtgärd	Efter åtgärd	3
Uppföljning av bevarandemål	var 10:e år	2

8. Referenser

Allmänna referenser

- EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.
EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.
Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Sjöar och vattendrag: bakgrundsrapport 1: kemiska och fysikaliska parametrar. Rapport 4920, Naturvårdsverket, Stockholm.
Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.
Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.
Naturvårdsverket. 2004. Redovisning av 2004 års bidrag till länsstyrelsernas arbete med förvaltning av skyddade områden samt riktlinjer för redovisning av motsvarande bidrag för 2005 års verksamhet. Dnr 318-6884-04Ns, Skötselenheten, Naturvårdsverket, Stockholm.
Nitare, J. (red.), 2000. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
Påhlsson, L. (red.). 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Referenser specifikt för detta naturreservat

- Länsstyrelsen 1993. Våtmarksinventering i f.d. Älvsborgs län.
Naturvårdsverket 2004. Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar.